

QUO VADIS?

Secretar de Stat, Ministerul Educației, Culturii și Cercetării al Republicii Moldova

Reflecții despre asigurarea condițiilor necesare pentru studierea limbii române de către minoritățile naționale din Republica Moldova

Natalia GRĂU

Rezumat: Nivelul de competență de comunicare în limba română este unul dintre factorii principali care condiționează integrarea minorităților etnice din Republica Moldova în societate. Statul este obligat să asigure condițiile necesare pentru studierea limbii române în toate instituțiile de învățământ. Articolul reflectă politicile educaționale și acțiunile MECC întreprinse pentru îmbunătățirea competenței de comunicare în limba română ale minorităților etnice din Republica Moldova.

Cuvinte-cheie: competență de comunicare în limba română, integrarea minorităților etnice, politici de educație lingvistică, reformă curriculară, metoda CLIL.

Abstract: The level of communication skills in Romanian language is one of the main factors that condition the integration of ethnic minorities in the Republic of Moldova in society. The state is obliged to ensure the necessary conditions for the study of the Romanian language in all educational institutions. The article reflects the educational policies and actions of the MECC undertaken to improve the Romanian language communication skills of ethnic minorities in the Republic of Moldova.

Keywords: communication competence in Romanian, integration of ethnic minorities, language education policies, curricular reform, CLIL method.

În mod cert, educația lingvistică este o premisă a dezvoltării unei culturi a democrației în lume, a edificării unei societăți tolerante și cu respect pentru diversitate. Nivelul de competență de comunicare în limba română este unul dintre factorii principali care condiționează integrarea minorităților etnice din Republica Moldova în societate. Conform prevederilor Codului educației al Republicii Moldova (nr. 152 din 17.07.2014) [2], studierea limbii române este obligatorie în toate instituțiile de învățământ de orice nivel și este reglementată de standardele educaționale de stat. Statul este obligat să asigure condițiile necesare pentru studierea limbii române în toate instituțiile de învățământ. La mai mult de 6 ani de la implementarea codului, evaluarea obiectivă a gradului de realizare a acestui deziderat este mai mult decât un interes de politică educațională, este și o formă de interes național, un factor al coeziunii sociale. Mai mult, cunoașterea limbii române, una din cele 24 de limbi oficiale ale Uniunii Europene, deschide mai multe oportunități pentru studii, angajare, dezvoltare profesională și personală, acces la servicii, adică o participare pleneră și eficientă în viața socială.

Cadrul european comun de referință pentru limbi: învățare, predare, evaluare [1] este un document-cheie, elaborat de Consiliul Europei, care definește viziunea privind educația plurilingvă, este un instrument care ghidează autorii de curricula în dezvoltarea politicilor de educație lingvistică. Din 2001 până la ultima variantă din 2020, acest document-cadru a avut multiple completări și adaptări, în încercarea de a oferi un răspuns permanentelor provocări privind misi-

unea educației lingvistice pentru cele 50 de țări semnatare ale Convenției culturale europene, țări angajate în munca continuă de asigurare a unei educații incluzive de calitate ca drept al tuturor cetățenilor. Acest document a stat la baza elaborării Curriculumului Național în perioada 2018-2019 pentru disciplinele din aria limbă și comunicare [3, 4, 5, 6, 7], oferind, în parte, răspunsuri la dilemele educației lingvistice în Republica Moldova. Atunci când ne referim la dileme, avem în vedere nivelul modic de competențe lingvistice la limba maternă și limba română a unei bune părți de reprezentanți ai minorităților lingvistice. Constatarea o facem nu neapărat din rezultatele evaluărilor naționale, dar în baza insuficienței autonomii lingvistice a elevilor la finalizarea școlii în contexte reale ale vieții sociale. Chiar dacă elevii demonstrează comprehensiunea textului scris, cunoștințe de gramatică și sintaxă, latura funcțional-comunicativă, constituită prin fuziunea celor patru deprinderi integratoare (audiere, lectură, scriere, vorbire) rămâne a fi un obiectiv de atins. În acest context, mai multe acțiuni implementate de Ministerul Educației, Culturii și Cercetării au fost orientate spre asigurarea funcționalității predării și învățării limbii române sub umbrela Programului Național pentru îmbunătățirea calității învățării limbii române în instituțiile de învățământ general cu instruire în limbile minorităților naționale în anii 2016-2020, aprobat prin HG nr. 904/2015 [8].

Pentru a asigura drepturile minorităților naționale la educație în limba lor maternă, Ministerul Educației, Culturii și Cercetării elaborează variate modele de plan-cadru. În vederea ajustării cadrului normativ și racordării procesului de învățare a limbii române la tendințele europene în domeniul educației lingvistice, în 2018, MECC a revizuit Concepția didactică pentru învățarea limbii române, componenta *Limba română în instituțiile de educație timpurie cu program în limbile minorităților naționale*, a fost dezvoltat Curriculumul Național la limba română pentru instituțiile de educație timpurie cu program în limbile minorităților naționale – un document de absolută noutate, a cărui dezvoltare a pornit de la premisa că anume etapa preșcolară este vârsta potrivită pentru începutul studierii limbii de stat, gradual, în grupele: mijlocie (4-5 ani), mare (5-6 ani) și pregătitoare (6-7 ani). Dezvoltarea curricula pentru ciclul primar, gimnaziu și liceu au asigurat crearea unui „cerc curricular”: educație timpurie-învățământ primar-învățământ gimnazial-învățământ liceal, realizat în anii 2018-2019 conform prevederilor Cadrelor europene comune de referință pentru limbi: învățare, predare, evaluare [1].

Dezvoltarea noii generații de curricula a impus necesitatea modernizării programelor de formare continuă a cadrelor didactice și capacitatea cadrelor didactice, dar și a responsabililor de disciplină *Limba și literatura română* în instituțiile cu instruire în limbile minorităților naționale din cadrul organelor locale de specialitate în domeniul învățământului (OLSĐI). De precizat că circa 3756 de cadre

didactice activează în școala națională și 751 – în școala cu predare în limbile minorităților naționale, dintre care: fără grad didactic – 209; gradul doi – 398, gradul unu – 105; gradul superior – 39. Din numărul total de 2349 de posturi didactice vacante în sistem (situația anului 2020), circa 150 sunt la disciplina *Limba și literatura română*. Asigurarea cu pedagogi la această disciplină constituie o prioritate conștientizată cu și mai mare acuitate pentru școala cu predare în limbile minorităților naționale. O motivație necesară sunt programele de formare. În acest context, ministerul a desfășurat constant programe de formare continuă, inclusiv în cadrul Programului Național pentru îmbunătățirea calității învățării limbii române în instituțiile de învățământ general cu instruire în limbile minorităților naționale în anii 2016-2020. Au fost organizate stagii de formare a cadrelor didactice universitare, din învățământul general și din instituțiile de învățământ post-secundar privind implementarea Curriculumului Național la limba română pentru instituțiile de educație timpurie cu program în limbile minorităților naționale [2]; Curriculumului Național la limba și literatura română pentru instituțiile de învățământ cu predare în limbile minorităților naționale, învățământ primar (2018), învățământ gimnazial și învățământ liceal (2019).

În perioada 2017-2021, ministerul a organizat formări pentru cadrele didactice și manageriale privind implementarea modelelor de învățare a limbii române în instituțiile de educație timpurie cu program în limbile minorităților naționale. Peste 80 de cadre didactice din 32 de localități au beneficiat de sesiuni de instruire privind implementarea Ghidului și Curriculumului Național la limba română pentru instituțiile de educație timpurie cu predare în limbile minorităților naționale, dar și a suporturilor curriculare necesare.

În vederea asigurării didactice și metodice a procesului de învățare a limbii române în instituțiile de educație timpurie, au fost editate seturi de materiale pentru predarea-învățarea limbii române în grupa mare și cea pregătitoare (nivelul Pre-A1.2 și Pre-A1.3). Astfel, toate instituțiile de educație timpurie cu program în limbile minorităților naționale care implementează curriculumul au fost dotate cu: manuale, caiete de exerciții, culegeri de istorii și povești, culegeri de cântece și poezii, suporturi didactice etc., însoțite de materiale audio.

Totodată, în vederea dotării cabinetelor de limba și literatura română, ministerul a asigurat peste 220 de instituții de învățământ general cu predare în limbile minorităților naționale cu materialele didactice, și anume: dicționar român-rus/rus-român – 220 unități; dicționar explicativ școlar – 1100 unități; dicționar de sinonime – 1100 unități; set de planșe *Alfabetul limbii române* – 440 unități; set portrete ale scriitorilor clasici și moderni din literatura română – 220 unități; set didactic despre Republica Moldova – 220 unități.

În instituțiile de învățământ general cu predare în limbile minorităților naționale a fost inițiată implementarea programelor de integrare sociolingvistică a elevilor alolingvi prin extinderea numărului de discipline predate în limba română, prin aplicarea metodei CLIL. Anual, MECC aprobă planurile individuale de activitate ale instituțiilor de învățământ în vederea predării unor discipline școlare în limba română și organizează sesiuni de formare profesională pentru cadrele didactice. În total, au fost formate peste 85 de cadre didactice, inclusiv din raionul Taraclia și UTA Găgăuzia.

Totodată, au fost elaborate și editate auxiliarele didactice pentru predarea disciplinelor pe baza metodologiei CLIL: *Educația fizică*, *Educația muzicală*, *educația plastică*, *Educația tehnologică*. Actualmente, aceste programe sunt implementate de 50 de instituții de învățământ, iar anual ministerul asigură formarea continuă a cadrelor didactice în domeniul predării disciplinelor nonlingvistice în limba română prin aplicarea metodologiei CLIL. În acest sens, este necesară dezvoltarea resurselor umane care predau disciplinele nonlingvistice prin aplicarea metodei CLIL și oferirea suportului metodologic, didactic, dar și lingvistic, întrucât nivelul slab de cunoaștere a limbii rămâne ar fi o provocare pentru unele cadre didactice.

O componentă a programului a prevăzut organizarea de cursuri online de durată (4 luni) în studierea limbii române pentru cadrele didactice și manageriale. Astfel, 125 de cadre didactice și manageriale din 48 de localități și-au îmbunătățit competențele de comunicare în limba română la nivelul A1-A2 și B1. E cert faptul că sunt necesare, în continuare, investiții în capitalul uman, în formarea competențelor de comunicare în limba română atât pentru cadrele didactice din instituțiile de învățământ general cu predare în limbile minorităților naționale, cât și pentru cele din școala națională.

În anul 2020-2021, în vederea promovării învățării limbii române, MECC a lansat oportunități de dotare a instituțiilor de învățământ general cu predare în limbile minorităților naționale. Astfel, au fost dotate cu tehnică de calcul 7 cabinete de limba și literatura română: Gimnaziul Vălcineț, s. Vălcineț, r. Ocnița; Gimnaziul *I. Vazov*, s. Stoianovca, r. Cantemir; Liceul Teoretic nr. 2, mun. Ceadâr-Lunga; Gimnaziul Cneazevca, s. Cneazevca, r. Leova; Liceul Teoretic *Al. Pușkin*, or. Fălești; Liceul Teoretic *V. Suhomlinski*, or. Edineț; Liceul Teoretic *C. Popovici*, s. Nihoreni, r. Râșcani. Instituțiile, selectate în baza unui concurs de evaluare a conceptelor de promovare a limbii române în școală, au primit laptopuri cu soft licențiat, dispozitive multifuncționale (imprimantă, scanner, copiator), sisteme interactive, proiectoare, ecrane. Observăm că în regiunile compact populate de minoritățile naționale un număr tot mai mare de părinți solicită ca copiii lor să învețe în limba română. Astfel, chiar și

în anul pandemic, care a adus multiple provocări, prin colaborare constructivă cu instituțiile de învățământ și cu părinții elevilor, în 3 instituții au fost deschise, pentru prima dată, clasa I cu predare în limba română: Gimnaziul *I. Vazov*, s. Stoianovca, r. Cantemir; Liceul Teoretic nr. 2, mun. Ceadâr-Lunga și Gimnaziul Cneazevca, s. Cneazevca, r. Leova.

În contextul: În contextul finalizării Programului Național pentru îmbunătățirea calității învățării limbii române în instituțiile de învățământ general cu instruire în limbile minorităților naționale în anii 2016-2020, putem face bilanțul activităților care au contribuit la realizarea obiectivelor prevăzute, dar și la stabilirea altor priorități și acțiuni în vederea realizării obiectivelor propuse pentru îmbunătățirea competențelor de comunicare în limba română ale minorităților etnice/naționale, iar asigurarea drepturilor minorităților la educație în limba maternă este o condiție esențială pentru a-și păstra și dezvolta identitatea.

REFERINTE BIBLIOGRAFICE:

1. Cadrul european comun de referință pentru limbi: învățare, predare, evaluare. Pe: <https://rm.coe.int/common-european-framework-of-reference-for-languages-learning-teaching/16809ea0d4>
2. Codul educației al Republicii Moldova. Legea nr. 152 din 2014. Pe: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=110112&lang=ro
3. Curriculum pentru educație timpurie. Pe: https://mecc.gov.md/sites/default/files/curriculum_pentru_educatia_timpurie_tipar_0.pdf
4. Curriculum Național la Limba română pentru instituțiile de educație timpurie cu program în limbile minorităților naționale. Pe: https://mecc.gov.md/sites/default/files/curriculum_limba_romana_institutiile_de_educatie_timpurie_cu_predare_in_limba_minoritatilor.pdf
5. Curriculum Național la Limba și literatura română în pentru instituțiile de învățământ cu predare în limbile minorităților naționale, învățământ primar. Pe: https://mecc.gov.md/sites/default/files/curriculum_lim_romana_alolingv_site.pdf
6. Curriculum Național la Limba și literatura română pentru instituțiile de învățământ cu predare în limbile minorităților naționale, cl. V- IX. Pe: https://mecc.gov.md/sites/default/files/limba_si_lit_romana_curriculum_minorit_gimnaziu.pdf
7. Curriculum Național la Limba și literatura română pentru instituțiile de învățământ cu predare în limbile minorităților naționale, cl. X-XII. https://mecc.gov.md/sites/default/files/limba_si_lit_rom_liceu_alongv.pdf
8. Programul Național pentru îmbunătățirea calității învățării limbii române în instituțiile de învățământ general cu instruire în limbile minorităților naționale 2016-2020. HG nr. 904/2015. Pe: https://mecc.gov.md/sites/default/files/program_national_31.12.2015_0.pdf